

Transcendence a subjekt

O subjektu nelze říci, že je „transcendentní“ skutečností, neboť transcendentnost není žádnou kvalitou (a to naprosto žádné skutečnosti – není žádných transcendentních skutečností – to proti rozšířené tradici). Můžeme mluvit jen o transcendování jako o výkonu, tedy jako o aktivitě. Subjekt tedy může být v tomto směru „aktivní“ jen tak že transcenduje, tj. že radikálně přesahuje resp. překračuje sám sebe; jinak řečeno: že vykračuje ze sebe ven. Tady je třeba pečlivě rozlišovat takovéto překračování sebe či vykračování ze sebe na jedné straně a „bytí ven ze sebe“. Bytí je ovšem vždycky také výkon, a to ještě dříve, než si ustaví svůj vlastní subjekt (resp. než se stane subjektem; subjektem nemůže „být“ asi se subjektem „stát“ žádné okamžitá jsoucnost, taková jsoucnost je totiž vždycky pouhou abstrakcí). Nicméně „být ven ze sebe“ (Heidegger říká „stát ven ze sebe“, ale tomu se raději vyhneme, neboť sloveso „stát“ příliš sugeruje nečinnost), ukazuje na zcela odlišnou „činnost“ než je akce či aktivita navenek, ale dokonce i než je aktivní výkon samotného bytí. Bytí události, která si ještě neustavila svůj subjekt (resp. která se ještě nestala subjektem) je totiž „podmíněno“ zevnitř, nikoli zvenčí, neboť vše, co je „venku“, se subjektu „dává“ či „otvírá“ pouze skrze jeho akce a aktivity, zatímco „být“ je subjektu „dáno“ či spíše „propůjčeno“ (jako lhůta, ale nejenom takto časově) nikoli zvenčí ale právě „zevnitř“, přesněji ze sféry „nepředmětnosti“, a tudíž z budoucnosti, ze sféry, která „ještě není“ jsoucí. S trochou paradoxní násilnosti bychom mohli říci, že subjekt může být tou kterou „událostí“ (ovšemže jednoduchou až primordiální) ustaven (aktivně ustaven) pouze za předpokladu a na základě toho, že ono „dávání“ či „propůjčování“ je přijato, akceptováno, a že se teprve touto akceptací stává událost schopnou přechodu (změny) z primordality do světa „reálných“ skutečností. Subjekt (pokud je pak ustaven) se k tomuto „zakládajícímu“ nemůže vztáhnout žádnou svou aktivitou, a tudíž ani žádným transcendováním, nýbrž přijetím toho, co k němu přichází „zevnitř“, ze světa nepředmětnosti. Dříve se – pod vlivem prostorových významů – říkávalo „shora“, což ovšem my budeme nadále opouštět a odmítat, protože se tím právě zastírá ona „nepředmětnost“. Nicméně kdybychom poněkud oslabili odpor k oné falešné prostorovosti, mohli bychom tu v protívě k „transcendování“ a „transcendenci“ mluvit o „descendování“ a „descendenci“ – ovšem nikoli jako výkonu subjektu, nýbrž jako o nepředmětném pohybu směrem k subjektu (a předtím už i k primordiálnímu událostem), na který je možná jen jediná pozitivní a jediná negativní „odpověď“, totiž buď „přijetí“ a tím volba aktivita (i navenek a zejména navenek), nebo nepřijetí (a tím odmítnutí aktivity a volba vlastního konce).

(Písek, 100220-1.)